

Stanowisko Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej

w sprawie zmian w ustawie o ekonomii społecznej

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej (SKES) jest dobrowolnym, wielostronnym porozumieniem otwartym dla organizacji i osób reprezentujących nurt ekonomii społecznej, które zostało zawarte w 2004 roku w celu realizacji zadań społecznych niemających charakteru zarobkowego. Głównym celem SKES jest wspólne działanie na rzecz rozwoju i promocji modelu ekonomii społecznej w Polsce.

SKES w listopadzie 2023 roku zorganizował XV Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej, w ramach których w gronie przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, przedsiębiorstw społecznych, organizacji wspierających i samorządów terytorialnych rozmawiano o potrzebie zmian w ustawie o ekonomii społecznej. W styczniu 2024 roku SKES zorganizował z kolei robocze spotkanie służące określeniu postulatów zmian w ustawie, o których dyskutowano w listopadzie ubiegłego roku. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele SKES, przedstawiciele podmiotów ekonomii społecznej oraz regionalnych ośrodków polityki społecznej. Na podstawie wyników rozmów w trakcie obu spotkań Stała Konferencja Ekonomii Społecznej przyjęła następujące stanowisko:

1. Najważniejszym skutkiem ustawy o ekonomii społecznej jest wprowadzenie ekonomii społecznej oraz mechanizmów jej wsparcia ze strony państwa do powszechnie obowiązującego prawa. Dzięki temu działalność w sferze ekonomii społecznej, a także działalność jednostek administracji publicznej na jej rzecz uzyskała solidne podstawy prawne.
2. Ustawa w dużej mierze usankcjonowała wcześniej przyjęte rozwiązania dotyczące ekonomii społecznej funkcjonujące w oparciu o wytyczne Instytucji Zarządzającej funduszami europejskimi w Polsce. Ustawa nie wnosi żadnej wartości dodanej, nie proponuje nowych mechanizmów, które stymulowałyby i wspierały rozwój ekonomii społecznej w Polsce. To jest główny powód, dla którego ustawa powinna zostać zmieniona.

3. Drugą istotną przesłanką nowelizacji ustawy jest to, że nie wprowadziła ona żadnych mechanizmów koordynacji polityki państwa wobec ekonomii społecznej, wręcz przeciwnie, wzmocniła pojęciowy, instytucjonalny i formalny rozdział sfery pożytku publicznego, która jest domeną Przewodniczącego Komitetu ds. pożytku publicznego, a sferą ekonomii społecznej leżącą w kompetencjach Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Nie sprzyja to skuteczności i efektywności działań państwa na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.
4. Konieczność zmian w ustawie wynika również z ponad rocznych doświadczeń w jej stosowaniu, które wykazały, że brakuje w niej wielu rozwiązań, które ułatwiałyby działalność w sferze społecznej, postulowanych przez środowiska związane z ekonomią społeczną, a część z rozwiązań proponowanych w ustawie, jest nieużyteczna.
5. Dyskusja zainicjowana przez SKES potwierdziła, że środowiska związane z ekonomią społeczną i samorządy terytorialne oczekują zmian w ustawie, choć niekiedy różnią się co do szczegółowych rozwiązań. Dlatego zdaniem SKES potrzebna jest szeroka debata, która posłużyłaby wspólnemu wypracowaniu przez rząd, samorządy terytorialne i środowiska związane z ekonomią społeczną zmian w ustawie.
6. Istotne jest także, aby ze strony rządu w takiej debacie uczestniczyli wszyscy kluczowi interesariusze, a przede wszystkim przedstawiciele Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej i Przewodniczącej Komitetu ds. pożytku publicznego, a także Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej dysponującej funduszami europejskimi służącymi rozwojowi ekonomii społecznej.
7. Kwestie, które powinny być przedmiotem debaty, to m.in:
 - a. Definicje określone w ustawie, które są zbyt wąskie i ograniczają możliwości działania i rozwoju ekonomii społecznej. Dotyczy to definicji ekonomii społecznej, podmiotów ekonomii społecznej i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 - b. Uzyskiwanie i posiadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego, a zwłaszcza:
 - zbyt rozbudowane kryteria uzyskiwania statusu,
 - brak wymogów dotyczących wspólnotowego zarządzania, które jest fundamentem ekonomii społecznej,
 - nadawanie statusu przez wojewodów, a nie przez samorządy regionalne bądź przez samo środowisko przedsiębiorstw społecznych,
 - zbyt restrykcyjne i uciążliwe obowiązki związane z posiadaniem statusu przedsiębiorstwa społecznego i nadmiernie zbiurokratyzowanie procesu uzyskiwania statusu i obowiązków związanych z jego posiadaniem,

- niejasne i zbyt rozbudowane wymagania związane z działalnością reintegracyjną przedsiębiorstwa społecznego.
 - ustalenie zasad współpracy i wzajemnej informacji z OWES ami
- c. Uprawnienia związane z posiadaniem statusu przedsiębiorstwa społecznego są niewystarczające, a większość z nich ma charakter uznaniowy, a nie obligatoryjny. Brakuje także w ustawie:
- uprawnień dla przedsiębiorstw społecznych o charakterze usługowym,
 - preferencji dotyczących zlecania zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej, w tym podmiotom, które mają siedziby i/lub zatrudniają mieszkańców społeczności gminnych i powiatowych, stosowanych w zadaniach zleczanych w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz zadaniach zleczanych w formie małych zamówień publicznych,
 - nowych, prostszych trybów zlecania zadań w sferze pożytku publicznego, np., trybu negocjacyjnego czy partnerstwa publiczno-społecznego.
- d. System wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności:
- zintegrowanie działań państwa w sferze pożytku publicznego i ekonomii społecznej,
 - wzmocnienie roli ośrodków wsparcia ekonomii społecznej,
 - zwiększenie wpływu regionalnych ośrodków polityki społecznej na proces akredytacji ośrodków wsparcia ekonomii społecznej,
 - większe możliwości wspierania podmiotów ekonomii społecznej przez samorządy gminne i powiatowe,
 - zmiana sposobu dystrybucji środków z Funduszu Pracy i PFRON, tak aby skutecznie trafiały one do przedsiębiorstw społecznych,
 - wprowadzenie dotacji rozwojowych dla podmiotów ekonomii społecznej,
 - stworzenie funduszu wsparcia ekonomii społecznej, który przy stabilnym wpływie środków finansowałby potrzeby rozwojowe podmiotów ekonomii społecznej,
 - doprecyzowanie kwestii związanych z pomocą de minimis i podatkiem VAT w zakresie wsparcia ekonomii społecznej ze środków publicznych,
 - wprowadzenie gwarantowanego przez państwo znaku jakości/marki przedsiębiorstwa społecznego.

8. Wymienione wyżej kwestie pojawiły się w dyskusjach zorganizowanych przez SKES, ale z pewnością nie wyczerpują katalogu zagadnień debaty nad zmianami w ustawie o ekonomii społecznej, chociażby rozstrzygnięcie kwestii dotyczących VAT u.
9. Stała Konferencja Ekonomii Społecznej przekaze swoje stanowisko Przewodniczącej Komitetu ds. pożytku publicznego oraz Ministrze Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą u ustosunkowanie się do zawartych w nim propozycji. Stanowisko otrzyma również Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej.
10. SKES deklaruje gotowość udziału w przyszłej debacie zorganizowanej przez rząd, a jednocześnie będzie kontynuował działania służące wypracowaniu przez środowiska związane z ekonomią społeczną i samorządami terytorialnymi propozycji konkretnych zmian w ramach najważniejszych, wymienionych w stanowisku kwestii.

Stała Konferencja Ekonomii Społecznej

Warszawa, 22 lutego 2024 r.

Przewodnicząca Stałej Konferencji Ekonomii Społecznej

Joanna Wardzińska

Sekretariat SKES : Fundacja Inicjatyw Społeczno- Ekonomicznych

julia.chondzynska@fise.org.pl